

Csillagásztörténeti olvasóseminárium

Félév: 2015/2016. tanév tavaszi szemeszter
Kurzuskód: xxxn9820
Oktató: Kutrovácz Gábor
Helyszín és időpont: jelentkezőhiány miatt nem indul

Leírás:

A kurzus a csillagászati elméletek történetébe kíván betekintést nyújtani régi csillagászati szövegek olvasásán keresztül. A tipikusan 10-15 oldalas szövegek mind magyar fordítások. Ez némileg behatárolja a tematikát, hiszen azokra a területekre tudunk koncentrálni, amelyekkel kapcsolatban rendelkezésre állnak magyar nyelvű fordítások eredeti szövegekről (főleg a görög ókor, illetve a kora-újkor tudományos forradalom). Ezek azok a korszakok, amelyek mind a tudománytörténet, mind a csillagásztörténet érdeklődésének középpontjában álltak és állnak, így a vizsgált szövegek viszonylag jól reprezentálják a csillagászat európai történetének legfontosabb állomásait, leszámítva a modernebb évszázadokat, ahonnan sajnos nincsenek magyar nyelvű szövegek.

Az órákon az előre elolvasott szövegeket fogjuk megbeszélni szemináriumi formában.

Jegyszerzés:

A kurzus gyakorlatként került meghirdetésre, ezért a bejárás kötelező. A bejárás mellett elvárom a szövegek hétről hétre való elolvasását, hiszen a szemináriumi óráknak csak ekkor van értelme. Igyekeztem a szövegek terjedelmét úgy beállítani, hogy heti 1 (max. 2) órát rászánva simán el lehessen olvasni őket, összhangban a kreditszámmal. Az elvárt munka elsősorban az órai beszélgetésekben való aktív részvételt foglalja magában. A jegyszerzés formális feltételéről az első alkalmon fogjunk egyeztetni.

Előfeltétel, ajánlás:

A kurzus teljesítéséhez előfeltétel nem szükséges, bármilyen szakos hallgató számára ajánlott.

Ajánlott irodalom:

A kötelezően olvasandó szövegeken kívül (lásd alább) nincs szükség más irodalomra. Ha valaki részletesebben érdeklődik egy téma iránt, akkor tudom ajánlani az alábbi oldalakon megadott irodalmakat:

<http://kutrov.web.elte.hu/courses/csiltort1.htm> , <http://kutrov.web.elte.hu/courses/csiltort2.htm>

Tematika és az olvasandó szövegek:

1. Csillagászat Platónnál
 - ▶ Platón: *Timaios*, VI-XII (29d-40d)
(In *Platón összes művei. III. kötet.* Akadémiai Kiadó, 1984. 327-339. o.)
2. Arisztotelész a csillagokról
 - ▶ Arisztotelész: *Az égbolt*, II. könyv, 7-12. fejezet (289a10-293a15)
(In *Arisztotelész: Az égbolt.* Akadémiai Kiadó, 2009. 73-85. o.)
3. Arisztotelész a Földről
 - ▶ Arisztotelész: *Az égbolt*, II. könyv, 13-14. fejezet (293a15-298a20)
(In *Arisztotelész: Az égbolt.* Akadémiai Kiadó, 2009. 85-99. o.)
4. A klasszikus görög csillagászat alapjai
 - ▶ Arisztotelész: *Metafizika*, 12. (Λ) könyv, 8. fejezet (1073a-1074b)
(In *Arisztotelész: Metafizika.* Hatágú Sípi Kiadója, 1992. 307-311. o.)
 - ▶ Eukleidész: *Phainomena*, Előszó (részlet)
(kézirat fordítás)
5. A Föld helye és mozgása: Ptolemaiosz, Oresme, Kopernikusz
 - ▶ Ptolemaiosz: *Almagest*. Részletek az I. könyvből
(kézirat fordítás)
 - ▶ Nicole Oresme: *Kommentár Arisztotelész Az égbolt című művéhez*. Részlet.
(forrás: Simonyi Károly: *A fizika kultúrtörténete.* Gondolat, 1986. 144-147. o.)
 - ▶ Kopernikusz: *De revolutionibus orbium coelestium*. Részletek az I. könyvből
(kézirat fordítás)
6. Giordano Bruno kozmológiája
 - ▶ Bruno: *A végtelenről, a világegyetemről és a világokról*. 3. párbeszéd, részletek.
(Bruno: lásd fent. *Kriterion*, 1990. 128-140, 157-160. o.)
7. Galilei távcsöves észlelései a Holdról
 - ▶ Galileo Galilei: *A csillaghírnök*. Részlet.
(In *Meteor Csillagászati Évkönyv 2009.* MCSE, 2008. 240-252. o.)
8. Kepler tudományos-fantasztikus írása a Holdról
 - ▶ Johannes Kepler: *Az álom*
(In Ágoston Hugó (szerk.): *Piknik a senkiföldjén.* *Kriterion*, 1985. 5-21. o.)
9. Galilei érvei a kopernikuszi rendszer mellett
 - ▶ Galileo Galilei: *Párbeszéd*. Harmadik nap, részletek
(Forrás: <http://mek.oszk.hu/00500/00557/>)
10. Newton fizikájának és csillagászatának alapjai
 - ▶ Isaac Newton: *Principia Mathematica Philosophiae Naturalis*, Definíciók, Axiómák.
(In *Newton: A Principiából és az Optikából.* *Kriterion*, 1981. 40-60. o.)
11. Newton és némi kozmológia
 - ▶ Isaac Newton: 1. és 2. levél Richard Bentley-hez
(In *Newton: A világ rendszeréről.* Magyar Helikon, 1977. 311-325. o.)
12. Kant ködelmélete ködösen
 - ▶ Immanuel Kant: *Az ég általános természettörténete és elmélete*, Előszó.
(forrás: http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/rovatok/megcsapottak/kant_kozmo.html)

(A szövegek letölthetők a <http://kutrov.web.elte.hu/courses/csilltortszoveg/> könyvtárból.)